

Forblad

Byggematerialer i det nye år

Axel G. Jørgensen

Tidsskrifter

Arkitekten 1940, Ugehæfte

1940

Byggematerialerne i det nye Aar

Af Arkitekt Axel G. Jørgensen

Hvis man siger, at Byggematerialemarkedet i 1940 er meget usikkert, udtrykker man sig nærmest overoptimistisk. Alt for mange uforudselige Ting spiller ind i Bedømmelsen af det. Selv danske Byggematerialer, som man tror at kunne regne med altid vil være til Raadighed, kræver som oftest udenlandsk Brændsel til Fremstillingen, og vil maaske derfor ophøre at fremkomme.

Endelig er der Valutaforholdene, der maaske bliver det mest afgørende. Varer, der forholdsvis let kan faas hjem fra Nabolande, vil maaske blive udelukket fra vort Byggemarked paa Grund af Valutamangel. Den Valutakontrol, der maa øves, har hidtil formet sig som en Nedsækering af det Kvantum Varer, der kan indføres indenfor hver Branche. Det burde vistnok undersøges, om der ikke var andre Veje at gaa, om man ikke ved delvis Omlægning af Importen kunde opnaa den Valutabesparelse, man skal have, uden at skade de Erhverv, der skal bruge Varen, saa meget som den procentvise Nedsækering af alle Arter nu ofte kommer til at foraarsage.

Importen bør fortrinsvis sikre Forsyningen af Rundjern

Det er jo for Øjeblikket meget vanskeligt at skaffe Jern til Bygningsbrug, og selv indenfor de begrænsede Muligheder vil Valutakontrollen sikkert yderligere begrænse Kvotaerne.

Der er da Grund til at overveje, om man ikke skulde indføre den tilladte Kvota udelukkende som Rundjern og forbyde Indførsel af Staalbjælker m. v. Der-

ved kan man maaske sikresig en Del af det nødvendige Jern til Jernbetonbyggeriet. Jernbetonens øvrige langt overvejende Materialer og hele Arbejdsløn er jo danske. I alt Nybygningsarbejde vil det være muligt at erstatte Staalbjælker med Jernbeton.

Ved Ombygningsarbejde vil Forbudet mod Indførelse af Staalbjælker derimod virke yderst generende, men her kan der vel ogsaa gives Mulighed for Dispensation fra Forbudet.

Hvis man tør tillade sig en Spøg i denne alvorlige Sag, kan man maaske foreslaa at nedlægge et Par af de nødstedte Baner og bruge Skinnerne til Erstatning for Staalbjælker. Foranstaltningen vil vist ogsaa i andre Henseender vise sig at være valutabesparende.

Indenfor selve Jernbetonhuset maa man søge at arbejde med Konstruktioner, der kræver mindst muligt Jernindlæg.

Der kan saaledes til Etageadskillelser være Grund til at anvende de moderne Blokstensdæk (Røssler, Sperle, Bauma m. fl.), da disse kræver et forholdsvis ringe Jernindlæg, og da Hulstensblokkene er dansk Arbejde.

Valuta bør kun gives til Indførsel af lagret Træ

For Træs Vedkommende, kan der ikke paa samme Maade som ved Jern anbefales at indføre en bestemt Varekategori, derimod er der i høj Grad Grund til at haabe paa en mere forudseende Valutakontrol, end den, der blev udøvet i de Aar, da Tømmeret sidst var underkastet Valutabestemmelser.

Da alle, ogsaa Regeringen, anser det for nødvendigt at holde Byggeriet i Gang, og da den ovenfor omtalte Jernmangel kan bevirke at Træ maa tages stærkt i Brug for Byggeriet, er det indlysende at dansk Træ ikke vil være i Stand til at strække til. Der maa sikkert indføres betydelige Mængder Træ.

Der er med sørgelige Erfaringer in mente fra tidligere Aar Grund til at haabe, at Valutaattester for denne nødvendige Indførsel vil blive givet Importørerne i saa god Tid, at disse kan paaregne at kunne indføre *lagrede* Varer. Hvis Importørerne, som det er sket tidligere, først faar Valuta, naar alt dansk Træ, lagret eller grønt, er opbrugt, vil der være Sandsynlighed for at ogsaa det indførte Træ er friskt og grønt, da det i saa Fald kun kan blive bestilt med ganske kort Varsel.

Man maa vel kunne lave et Budget for Byggeriet i det kommende Aar og paa Forhaand fastsætte, hvor meget der kan leveres af dansk Tømmer, og hvor meget udenlandsk der vil kræves, saaledes at Importørerne i god Tid kan foretage deres Dispositioner. Valuta bør kun gives til Indførsel af lagret Træ, og de fornødne Foranstaltninger til Kontrol- lering af Tørhedsgraden foretages.

De Krav, der saaledes eventuelt bliver stillet til det indførte Træs Tørhedsgrad, vil kunne influere paa Leveringen af det danske Træs Lagringstilstand. Staar der et passende Kvantum udenlandsk tørt Træ til Raadighed, vil dansk Træ heller ikke kunne sælges saa grønt som før er sket.

Nyfeldet, grønt Træ har et meget stort Vandindhold, op til ca. 70 pCt. af Tørvægten. Desværre er der ofte i de senere Aar lagt saa vaadt Træ ind i Nybygninger, at man derved direkte har indbudt til Svampeangreb. Det danske Tømmer (Rødgran) er et udmærket Materiale, naar det vel at mærke er ordentlig lagret. Granens Splintved er ikke stort mere vandsugende end Fyrrekærne, hvorimod Fyrresplint er stærkt vandsugende. Grantræ vil derfor kunne staa Maal med den almindelige Handelsvare i Fyr. Kun særlig kærnefuldt Fyrretræ kan regnes for bedre end Gran. Naar Tømmer lægges saa vaadt ind i Bygninger som ovenfor omtalt, vil det i endnu højere Grad end sædvanligt være udsat for Svampeangreb, idet Træet saa kan komme ud for ødelæggende Angreb af Svampearter, der ellers er ret uskadelige. Den gule og den hvide Tømmersvamp, der normalt kun foranstalter lokale Angreb paa Tømmeret, medens Nybygningen er helt ny og vaad, faar nu langt længere Levetid end sædvanlig, og kan foretage lige saa ødelæggende Angreb som den ellers langt farligere Hussvamp. Hvis Skovejerne, Tømmerhandlerne og Tømmerne ikke nu høster Lære af de tidligere smertelige Erfaringer, saver de den Gren over, de selv sidder paa. Skovejerne og Tømmerhandlerne maa bestræbe sig for at levere lagret Træ. Tømmermesteren bør, saavidt han er Herre over det, nægte at modtage vaadt Træ.

Kravene til lagret Træ

Hvad er da saa vellagret Træ? I gamle Dage var Fordringerne store. Man forstod derved Træ, der havde været lagret mindst 2 Somre, og som havde en Fugtighedsgrad paa 15—16 pCt. Nu er man nøjsommere og vil i Almindelighed være glad ved at faa Træ, der er vinterfeldet (i Januar og Februar) samt tørret 3 Foraarsmaaneder. Det vil saa faa *store og tydelige Vindrevner* i Endetræet og antagelig en Fugtighedsprocent paa under 30.

Dansk Skovforening har ved et i Februar 1936 nedsat Udvalg afholdt forskellige Forsøg. Udvalgets Beretning udtaler, at *Tømmer med Vandindhold af højst 30 pCt. af Tørvægten maa betegnes som vellagret og velegnet til Bygningsbrug*, idet dog enkelte Stykker af et Parti maa indeholde indtil 33 pCt. Vand, naar det gennemsnitlige Vandindhold for alle Stykker ikke overstiger 30 pCt.

Samme Udvalg udtaler, at Sikkerhed mod Angreb af *Hussvamp* opnaas først ved et Fugtighedsindhold af under 15 pCt., og *Bevarelse* af dette lave Indhold. Tømmer med saa lavt Vandindhold maa betegnes som *specielt lagret*. Udvalget siger, at en saa lav Fugtighedsgrad i Praksis kun kan opnaas ved *kunstig Tørring*.

For de øvrige Byggematerialers Vedkommende vil det maaske ogsaa vise sig, som ved Jern og Træ, at Problemet ikke alene er, hvorledes det sædvanlige Kvantum fremskaffes, men ogsaa *hvorledes den Mængde, der kan skaffes, helst skal være og hvorledes det fremkomne bedst kan udnyttes*.